

Yn fanwl – Safleoedd a Amddiffynnir

Fel dull o ddiogelu ac amddiffyn bioamrywiaeth, mae safleoedd y tybir eu bod yn bwysig yn rhyngwladol, yn genedlaethol a/neu'n lleol am eu cynefinoedd a'u rhywogaethau wedi eu dynodi dan warchodaeth amrywiol ddeddfwriaeth bywyd gwyllt.

Mae'r canlynol yn grynodeb o'r gwahanol fathau o safleoedd a goblygiadau'r dynodiad. Mae gwybodaeth bellach ar y safleoedd hyn a rhestr lawn o safleoedd y DU ar gael ar wefan JNCC: www.jncc.defra.gov.uk. Mae mapiau a dogfennau pellach ar y rhai sydd yng Nghymru i'w gweld ar wefan Cyngor Cefn Gwlad Cymru: www.ccw.gov.uk.

Isod, medrwyh lwytho mapiau Sir Ddinbych i lawr yn dangos ein safleoedd rhyngwladol, cenedlaethol a lleol pwysig.

1. Safleoedd Rhyngwladol

Ardaloedd Cadwraeth Arbennig (SAC)

Safleoedd sydd wedi eu dynodi oherwydd eu pwysigrwydd mewn cyd-destun Ewropeaidd dan Gyfarwyddyd Cynefinoedd CE. Mae erthygl 3 y Cyfarwyddyd yn gofyn am sefydlu rhwydwaith Ewropeaidd o safleoedd cadwraeth ansawdd uchel a fydd yn gwneud cyfraniad arwyddocaol i warchod y 189 cynefin a 788 rhywogaeth a nodwyd yn Atodiadau I a II. Ystyrir eu bod mewn mwyaf o angen cadwraeth ledled Undeb Ewrop. Mae llawer hefyd yn Safleoedd o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig ond efallai eu bod yn wahanol o ran ffiniau neu'r nodweddion y maent wedi eu dynodi ar eu cyfer.

Mae Llywodraeth Cymru, trwy Gyngor Cefn Gwlad Cymru yn gyfrifol am sicrhau bod SAC yn cyflawni ac yn aros mewn cyflwr ffafriol.

Yn, neu'n rhannol o fewn Sir Ddinbych, mae pum SAC:

- Coed Dyffryn Alun
- Mynyddoedd Berwyn a De Clwyd
- Coed Dyffryn Elwy
- Llwyn
- Afon Dyfrdwy a Llun Bala

Afon Dyfrdwy yng Ngharrog – rhan o SAC Afon Dyfrdwy a Llyn Bala

Ardaloedd Amddiffyniad Arbennig ar gyfer Adar (SPA)

Safleoedd sydd wedi eu dynodi'n benodol i warchod adar gwyllt a restrir fel rhai prin ac agored i niwed yn atodiad 1 Cyfarwyddyd Adar UE. Maent yn cynnwys safleoedd sy'n bwysig i adar mudol ynghyd ag adar sy'n preswyllo yma. Gyda'r SAC maent yn ffurfio rhwydwaith a elwir yn Natura 2000 ac yn debyg i SAC maent hefyd yn tueddu i fod yn SSSI.

Yn neu yn rhannol o fewn Sir Ddinbych mae tri SPA:

- Berwyn
- Bae Lerpwl
- Moryn Dyfrdwy

Safleoedd Ramsar

Gwlyptiroedd o bwysigrwydd rhyngwladol wedi eu dynodi dan Gonfensiwn Ramsar ac yn cael eu tywys gan feini prawf a nodir yn y confensiwn. Yn y DU bu'r pwyslais ar ddewis safleoedd o bwysigrwydd i adar dŵr ac felly mae llawer o safleoedd Ramsar hefyd yn SPA. Fodd bynnag mae gwlyptiroedd yn allweddol i oroesiad llawer o blanhigion ac anifeiliaid eraill ac nid yw safleoedd Ramsar ar gyfer adar yn unig.

Gall safleoedd gwlyptir fod yn ardaloedd o gors, mawn neu ddŵr a gallant fod yn naturiol neu'n artiffisial, yn barhaol neu dros dro. Unwaith eto mae'r rhan fwyaf o'r safleoedd hyn hefyd yn SSSI.

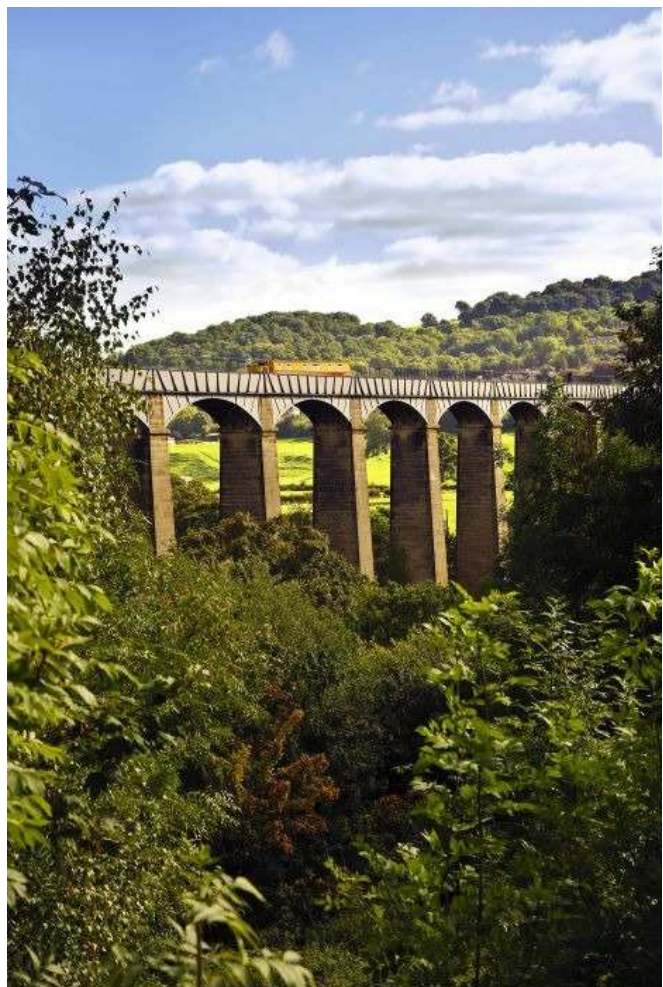
Nid oes unrhyw safleoedd Ramsar yn Sir Ddinbych.

Safleoedd Treftadaeth y Byd

Wedi eu dynodi i gwrdd ag ymrwymadau'r DU dan Gonfensiwn Treftadaeth y Byd, mae'r safleoedd hyn yn bwysig yn fyd-eang am eu diddordeb diwylliannol neu ddiwylliant naturiol ac yn gofyn am fesurau amddiffyn a rheoli priodol.

Yn Sir Ddinbych mae gennym un Safle Treftadaeth y Byd – Traphont Ddŵr a Chamlas Pontcysyllte – sy'n ymestyn i siroedd cyffiniol Wrecsam a Swydd Amwythig. Tra bod y safle wedi ei ddynodi oherwydd ei dreftadaeth peirianeg sifil, mae'r safle o fewn ardal sy'n bwysig ar gyfer bioamrywiaeth ac mae camau yn y cynllun rheoli i amddiffyn a gwella'r bywyd gwylt sydd i'w gael yma. Am wybodaeth bellach ewch i:

<http://whc.unesco.org/en/list/1303>.

Traphont Ddŵr Pontcysyllte – rhan o Safle Treftadaeth y Byd

2. Safleoedd Cenedlaethol

Safleoedd o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig (SSSI)

Y safleoedd allweddol ar gyfer cadwraeth bywyd gwyllt a nodweddion daearegol yn y DU. Fe'u dynodwyd yn gyntaf dan Ddeddf Bywyd Gwyllt a Chefn Gwlad 1981, gyda newidiadau i'w hamddiffyniad yn cael ei wneud yn Neddf Cefn Gwlad a Hawliau Tramwy 2000 a Deddf Amgylchedd Naturiol a Chymunedau Gwledig 2006.

Mae SSSI biolegol yn cynrychioli'r enghreifftiau gorau o gynefinoedd penodol mewn ardal, poblogaeth allweddol o rywogaeth brin a/neu ardal sy'n bwysig fel arall i fywyd gwyllt. Gellir eu dynodi ar gyfer un neu gyfres o nodweddion. Mae SSSI daearegol yn cynrychioli naill ai ffurfiadau daearegol sy'n nodweddiadol i'r ardal, neu nodwedd daearegol allweddol o ddiddordeb.

Yng Nghymru, mae Cyngor Cefn Gwlad Cymru yn adnabod yr ardaloedd hyn ac yn gyfrifol am sicrhau eu bod mewn cyflwr ffafriol, er y gellir dynodi SSSI ar dir preifat ynghyd â thir cyhoeddus. Amddiffynnir SSSI trwy wahardd gweithrediadau niweidiol oni fo caniatâd wedi ei roddi gan Gyngor Cefn Gwlad Cymru a darparu cytundebau rheoli.

Mae 28 SSSI yn gyfangwbl neu'n rhannol yn Sir Ddinbych:

- Berwyn
- Bryn Alyn
- Caeau Pen y Coed
- Cefn Rofft
- Chwarel Pant Glas
- Coed Cil-y-Groeslwyd Woods, Coed Eyarth a Chreigiau Craigddwy-wynt
- Chwarel Clogau
- Coed Nant Mawr
- Coedydd ac Ogofau Elwy a Meirchion
- Coedydd Dyffryn Alwen
- Coed Crest Mawr
- Chwarel Cynwyd Forest
- Moryd Dyfrdwy
- Dinas Bran
- Ffynnon Bueno a Chae Gwyn Caves
- Graig Fawr

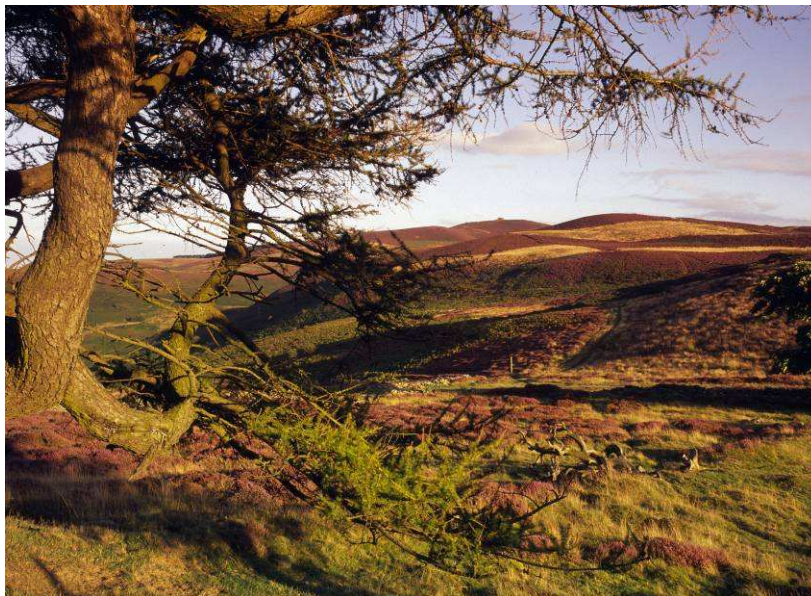

Creigiau carreg galch, rhan o SSSI Bryn Alun (David Quinn)

- Graig Quarry
- Graig, Llanarmon-yn-Ial
- Twyni Gronant a Talacre Warren
- Hendre Bach
- Gweundir Llandegla
- Llwyn
- Maes Hiraddug
- Chwareli Moel Hiraddug
- Mwyngloddfa Pennant
- Mynydd Hiraethog
- Chwarel Penarth
- Bryniau Prestatyn
- Rhiwabon / Mynyddoedd Llandysilio a Minera

Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol (AHNE)

Wedi eu hamddiffyn gan y gyfraith oherwydd nodweddion tirwedd arbennig, mae ganddynt fwy o amddiffyniad nag ardaloedd eraill dan y broses gynllunio, ac o ran tirwedd a golygfeydd, maent yn gyfartal â Pharciau Cenedlaethol. Maent yn dirweddau deinamig, gweithredol sy'n cefnogi cymunedau ffyniannus a chan fod y rhan fwyaf o'r ardaloedd mewn meddiant preifat, mae creu partneriaethau llwyddiannus i sicrhau rheoli tir sympathetig yn allweddol. Mae gofyn i bob AHNE gynhyrchu cynllun rheoli trwy

Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Bryniau Clwyd

ymgyngoriad â chymunedau lleol, mudiadau a chyrff cyhoeddus. Mae datblygiadau yn yr AHNE yn cael ei reoli'n gadarn trwy'r broses gynllunio i sicrhau nad ydynt yn cael effaith andwyol ar y dirwedd ac mae cyllid yn aml ar gael ar gyfer prosiectau yn yr AHNE sy'n cefnogi eu nodweddion arbennig.

Mae un AHNE yn Sir Ddinbych a Sir y Fflint gerllaw – Bryniau Clwyd – a ddynodwyd ym 1985. Am fwy o wybodaeth ar yr ardal hon, ewch i: www.clwydianrangeaonb.org.uk.

Parciau Cenedlaethol

Ardaloedd mawrion wedi eu dynodi dan y gyfraith i warchod a gwella eu nodweddion tirwedd arbennig tra'n hyrwyddo mwynhad cyhoeddus a chan dalu sylw at les cymdeithasol ac economaidd y rhai sy'n byw ynddynt. Mae ganddynt eu Hawdurdodau eu hunain sy'n rheoli dabltygiad.

Gwarchodfeydd Natur Cenedlaethol

Enghreifftiau gorau cynefinoedd, daeareg, bywyd gwyllt neu gyfuniad o'r tri. Maent ym meddiant Cyngor Cefn Gwlad Cymru neu gyrff cadwraeth eraill neu maent yn eu prydlesu, a gellir ymweld â llawer ohonynt.

Mae dwy Warchodfa Natur Genedlaethol yn rhannol o fewn Sir Ddinbych:

- Y Berwyn
- Gweundir Hafod Elwy

3. Lleol

Safleoedd Bywyd Gwyllt Sirol

Dynodwyd gan Awdurdodau Lleol fel ardaloedd o bwysigrwydd cadwraeth lleol, nid ydynt yn statudol ond cymerir hwy i ystyriaeth yn y broses gynllunio a rheoli datblygu.

Mae 248 o Safleoedd Bywyd Gwyllt dynodedig yn Sir Ddinbych.

Gwarchodfeydd Natur Lleol

Sefydlwyd gan Awdurdodau Lleol ar ôl ymgynghori â'r asiantaeth cadwraeth natur statudol berthnasol, mae ganddynt nodweddion sy'n bwysig yn lleol ac maent yn cyfuno cadwraeth gyda chyfle i fwynhau natur yn heddychlon. Maent yn helpu amddiffyn cynefinoedd a rhywogaethau ac yn llunio partneriaethau rhwng yr awdurdod lleol, cyrff cadwraeth natur a'r gymuned.

Mae Cyngor Sir Ddinbych wedi dynodi pedwar, ac maent oll yn cael eu rheoli gan y Gwasanaeth Cefn Gwlad, sef:

- Moel Findeg
- Twyni Gronant
- Pwll Cae Brics
- Pyllau Rhuddland

Mae pumed, Bryniau Prestatyn, yn y broses o gael ei ddynodi.

Gwarchodfa Natur Leol Moel Findeg (Moiria Young)

Parciau Gwledig

Wedi eu datgan yn statudol a'u rheoli gan Awdurdodau Lleol, eu bwriad pennaf yw adloniant a hamdden yn agos at ganolfannau poblogaeth. Nid oes pwysigrwydd cadwraeth natur o reidrwydd, ond yn aml mae gorgyffwrdd ac mae hyn yn wir i Sir Ddinbych lle mae'r ddau barc gwledig – Loggerheads a Moel Famau – yn cynnwys cynefinoedd pwysig, gyda'r cyntaf yn rhan o SAC Coed Dyffryn Alun.

Gorchmynion Palmant Carreg Galch

Yn rhoi amddiffyniad statudol i balmentydd carreg galch dan Ddeddf Bywyd Gwyllt a Chefn Gwlad 1981 (fel y'i diwygiwyd). Crëwyd gan awdurdod lleol, mae gorchymyn yn gwahardd tynnu ymaith neu niweidio carreg galch yn yr ardal a ddynodwyd. Mae palmentydd carreg galch wedi eu cydnabod fel cynefin flaenoriaeth ar gyfer cadwraeth natur yn Atodiad I Cyfarwyddyd Cynefinoedd Ewrop.

Safleoedd Daearegol a Geomorffolegol Rhanbarthol Pwysig (RIGS)

Y mannau pwysicaf ar gyfer daeareg a geomorffoleg y tu allan i dir ag amddiffyniad statudol. Cânt eu dewis dan feini prawf a ddatblygir yn lleol yn ôl eu gwerth ar gyfer addysg, astudiaeth wyddonol, arwyddocad hanesyddol neu nodweddion esthetig. Maent yn cyfateb i Safleoedd Bywyd Gwyllt Sirol ac fe'u cymerir i ystyriaeth yn y broses gynllunio a rheoli datblygu.

Mae 62 safle RIGS yn rhannol neu'n gyfangwbl o fewn Sir Ddinbych. I ddysgu mwy am safleoedd RIGS yng Ngfogledd Ddwyrain Cymru ewch i: www.newrigs.org.